

Katarzyna Kwiatosz

STRESZCZENIE

Determinanty współpracy społeczno-gospodarczej regionów w ramach Inicjatywy Trójmorza

Celem niniejszej dysertacji doktorskiej jest analiza determinantów współpracy społeczno-gospodarczej regionów w ramach Inicjatywy Trójmorza w oparciu o rozważania teoretyczne dotyczące m.in. współpracy, partnerstwa, relacji, współdziałania i integracji w kontekście prowadzenia międzynarodowej współpracy samorządowej oraz rozwoju społeczno-gospodarczego. Aktualność podjętej problematyki wynika z dynamicznie zmieniającej się sytuacji geopolitycznej w Europie Środkowej i Wschodniej oraz zmian w kształtowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego w Unii Europejskiej. Problematyka współpracy regionów w tak szybko zmieniającym się świecie dotyczy szerokiej grupy społeczeństwa. Badania prowadzone w tym zakresie wymagają nieustannej aktualizacji, by wyciągane z nich wnioski uwzględniały bieżące problemy i uwarunkowania. Prowadzenie systematycznej analizy i aktualizacja badań jest niezmiernie ważna, gdyż pozwala wprowadzać innowacyjne rozwiązania w zakresie rozwoju i skuteczności zarządzania danym regionem w nawiązaniu do aktualnych wyzwań stawianych przed społeczeństwem. Inicjatywa Trójmorza jest stosunkowo nowym obszarem badawczym, który od kilku lat pojawia się w literaturze przedmiotu. Ciekawym aspektem jest jej stały rozwój i poszerzanie, gdyż w perspektywie kolejnych miesięcy prawdopodobnym jest dołączenie kolejnych członków do aktualnej dwunastki państw.

Kluczowym zadaniem podjętym w pracy było uzyskanie odpowiedzi na pytanie, jakie determinanty wpływają na prowadzenie współpracy społeczno-gospodarczej w ramach Inicjatywy Trójmorza. Aby poznać odpowiedź na zadane pytanie zastosowano metodę triangulacji, polegającej na wykorzystaniu różnych źródeł danych, metod badawczych i perspektyw w celu zwiększenia trafności wyników badania. Metoda triangulacji miała na celu zminimalizowanie błędów oraz dostarczenie bardziej kompleksowego i pełnego obrazu badanego zjawiska. Na potrzeby realizacji niniejszej rozprawy zastosowano takie metody zbierania danych jak: analiza treści, analiza dokumentów strategicznych pod kątem funkcjonowania samorządów (również w kontekście międzynarodowym), badanie ankietowe przeprowadzone wśród jednostek samorządu terytorialnego odpowiadających możliwą formą współpracy województwu w Polsce, analizę publikacji prasowych w Internecie.

Badanie ankietowe dotyczące prowadzonej współpracy międzynarodowej przeprowadzono wśród regionów na poziomie NUTS2 oraz NUTS3 w obszarze dwunastu państw Inicjatywy Trójmorza. Wykorzystano przy tym internetowy kwestionariusz ankiety zamieszczony w sieci w I kwartale 2023. Do wypełnienia ankiety zostali zaproszeni reprezentanci 225 regionów obszaru objętego badaniem. Z uwagi na międzynarodowy charakter badań, kwestionariusz ankiety został przygotowany w języku angielskim i w takiej formie został przesłany do przedstawicieli regionów. Należy podkreślić, że dotarcie do wskazanej grupy badawczej było niezwykle skomplikowane. Było jednak możliwe dzięki wsparciu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego, który udostępnił swoją bazę kontaktów do odpowiedników województwa lubelskiego, którzy posiadają reprezentatywne kompetencje do samorządu województwa w Polsce, a funkcjonują na wybranym obszarze badawczym (Inicjatywy Trójmorza).

Na podstawie przeprowadzonej analizy wyciągnięto następujące wnioski. W kontekście społeczności lokalnych i regionalnych, wskazano, że występuje w nich wielość celów i elementów określających ich skuteczność. Efektywność regionalną powinno ujmować się w kategoriach ładu i sprawczości, rozpatrywanej pod kątem technicznym, ekonomicznym, ekologicznym, kulturowym, ale również najważniejszym z perspektywy realizowanej dysertacji – społecznym. To właśnie w kategorii społecznej mamy do czynienia z tworzeniem się efektywnych i harmonijnych stosunków formalnych i nieformalnych. Przeprowadzona kategoryzacja czynników i barier, pozwoliła na określenie i wskazanie tych które warunkują rozwój społeczno-gospodarczy na poziomie regionalnym. W dobie globalizacji, szybko zmieniającego się świata zwrócono uwagę na takie uwarunkowania jak: cyfryzacja, skutki globalizacji w kontekście ekonomicznym, kulturowym i społecznym, ale również zmiany klimatyczne i demograficzne. Istotną kwestią w tym zakresie są również konflikty międzynarodowe, których skutki przekładają się na funkcjonowanie społeczeństw nawet w odległych częściach świata.

Istotne w prowadzonych rozważaniach było określenie form realizowania międzynarodowej współpracy samorządowej. Na podstawie analizy dokumentów strategicznych omówieniu został poddany udział państwa i regionów w międzynarodowych organizacjach i zrzeczeniach, a także możliwość zawierania międzynarodowych porozumień samorządowych. Wskazano również na znaczenie organizacji pozarządowych oraz roli euroregionów w stymulowaniu samorządowej współpracy międzynarodowej. Przeanalizowano znaczenie sektora placówek dyplomatycznych oraz dyplomacji samorządowej w kreowaniu międzynarodowej współpracy regionów. Można stwierdzić, że placówki dyplomatyczne są

fundamentem międzynarodowych stosunków politycznych, stanowiących kluczowy element w budowaniu i utrzymywaniu relacji między państwami.

W ramach rozprawy zostały poddane charakterystyce państwa obszaru Inicjatywy Trójmorza w kontekście demograficznym, gospodarczym, ale również społecznym by następnie opisać obszary i mechanizmy ich współpracy. Poprzez współpracę w takich obszarach jak: infrastruktura, cyfryzacja, ochrona środowiska, nauka, kultura czy turystyka państwa dążą do wzmocnienia swojej pozycji na arenie międzynarodowej i do zwiększenia konkurencyjności regionów w skali globalnej. Istotna w danej rozprawie jest również analiza instrumentów wspierających współpracę regionów w obszarze Trójmorza, m.in. takich jak instrumenty finansowe Unii Europejskiej czy założenie Funduszu Trójmorza, tworzenie sieci współpracy, czy klastrów. Na zakończenie ukazano szanse i zagrożenia przed jakimi staną państwa, ale również regiony Inicjatywy Trójmorza. W tym zakresie należy podkreślić ogromne możliwości i potencjał Inicjatywy, ale również wiele zagrożeń z którymi przyjdzie się mierzyć. Zaczynając od kwestii klimatycznych, demograficznych a kończąc na bieżącej sytuacji geopolitycznej, uwzględniającej konflikty w Europie Wschodniej i jej bliskim otoczeniu.